

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เมืองเชียงใหม่จัดเป็นเมืองขนาดใหญ่แห่งหนึ่งของประเทศ เป็นศูนย์กลางความเจริญ และการพัฒนาของภาคเหนือทั้งทางด้านธุรกิจ การค้า การบริการ การคมนาคมขนส่งทางอากาศ การท่องเที่ยว และการศึกษา ความเป็นศูนย์กลางนี้ทำให้มีจำนวนประชากรทั้งที่เป็นผู้มีภูมิลำเนาในพื้นที่ ทั้งที่เป็นผู้อพยพเข้ามาทำงาน เป็นนักเรียนและนักศึกษาอยู่เป็นจำนวนมาก จึงเป็นที่มาของ ปัญหาในด้านต่างๆ รวมถึงปัญหาการจราจร ซึ่งในช่วงเวลาเร่งด่วนเช้าและเย็นหลายพื้นที่ต้อง ประสบกับปัญหาการจราจรติดขัด ก่อให้เกิดความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากร และ ด้านสิ่งแวดล้อม

ปัญหาการจราจรของเมืองเชียงใหม่มีสาเหตุหลายประการ เช่น จำนวนยานพาหนะที่ เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อัตราการขยายตัวของเมืองที่ไม่สอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร และจำนวนยานพาหนะ ปริมาณพื้นที่ผิวถนนที่มีอยู่อย่างจำกัด ไม่อาจเพิ่มหรือขยายขึ้น ได้อีก การขาดการวางผังเมืองอย่างเป็นระบบ การไม่เคารพกฎหมายของผู้ใช้ยานพาหนะ และการขาดระบบขนส่งสาธารณะที่เป็นมาตรฐาน เป็นต้น

อรรถวิทย์ อุปโยภิน (2544) ได้สำรวจข้อมูลการเดินทางในเขตเมืองเชียงใหม่ พบว่าผู้เดินทางส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 48 นิยมเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนบุคคล ขณะที่ร้อยละ 41 นิยมเดินทางด้วยรถจักรยานยนต์ และมีเพียงร้อยละ 11 เท่านั้นที่เดินทางด้วยรถสี่ล้อแดง (รถสองแถวที่ให้บริการขนส่งสาธารณะในเขตเมือง) โดยการเดินทางในช่วงเช้าและเย็นส่วนหนึ่งเป็นการเดินทางเพื่อไปโรงเรียน ซึ่งข้อมูลจากการศึกษาจัดทำแผนแม่บทการจัดการระบบการจราจรและขนส่งสำหรับเมืองภูมิภาคจังหวัดเชียงใหม่ (คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545: 36-40) พบว่า การเดินทางไปโรงเรียนของนักเรียนมีถึงร้อยละ 23.5 ของการเดินทางทั้งหมด

การเดินทางไปโรงเรียนของนักเรียนจึงเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งของปัญหาการจราจรในเขตเมืองเชียงใหม่ กล่าวคือ ผู้ปกครองใช้รถยนต์ส่วนบุคคลเพื่อการรับส่งนักเรียนในเขตเมืองเชียงใหม่ ซึ่งสังเกตได้จากพื้นที่ที่ประสบปัญหาการจราจรในช่วงโมงเร่งด่วน มักเป็นพื้นที่โดยรอบโรงเรียนและสถาบันการศึกษา ในช่วงเช้าและเย็นจะมีผู้ปกครองเป็นจำนวนมากขับรถมา

รับส่งนักเรียน ส่วนในช่วงที่โรงเรียนและสถาบันการศึกษาปิดภาคเรียน สภาพการจราจรกลับมีลักษณะที่คล่องตัวขึ้นมาก

ข้อมูลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ระบุว่าในปีการศึกษา 2550 มีโรงเรียนสาขาสามัญศึกษาทั้งของรัฐบาลและเอกชนในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ ทั้งสิ้น 89 โรงเรียน และมีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 66,483 คน (ตาราง 1.1) ซึ่งหากผู้ประกอบการและนักเรียนหันมาใช้บริการรถรับส่งนักเรียนแทนการเดินทางด้วยรถส่วนบุคคล จะช่วยลดปัญหาการจราจรในเขตเมืองเชียงใหม่ได้มาก ดังเช่นการศึกษาของตะวัน โด่งดั่ง และพิเชฐ กันทา (2540) เกี่ยวกับการวางแผนการจัดระบบรถโรงเรียนในเมืองเชียงใหม่ กรณีศึกษาโรงเรียนปรินสรอยแยลส์วิทยาลัยและโรงเรียนคาราวิทยาลัย ซึ่งได้เสนอระบบรถรับส่งนักเรียนที่สามารถแก้ปัญหาการจราจรในช่วงโมงเร่งด่วนบนถนนบริเวณโรงเรียนให้มีความคล่องตัวสูงขึ้นร้อยละ 23.8

แม้ว่าปัจจุบันจะมีผู้ประกอบการจำนวนหนึ่งให้บริการรถรับส่งนักเรียน (ข้อมูลจากสำนักงานขนส่งจังหวัดเชียงใหม่ ณ เดือนกันยายน 2550 มีผู้จดทะเบียนใช้รถในการรับจ้างรับส่งนักเรียน จำนวน 1,894 ราย) แต่บริการดังกล่าวก็ยังไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควร การวิจัยนี้จึงทำการศึกษาถึงพฤติกรรมและรูปแบบของการใช้บริการรถรับส่งนักเรียนในเขตเมืองเชียงใหม่ ตลอดจนทัศนคติและปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการบริการรถรับส่งนักเรียนของผู้ปกครอง เพื่อให้ทราบถึงข้อเท็จจริง สถานการณ์ และปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการรถรับส่งนักเรียน

ตาราง 1.1 จำนวน โรงเรียนและนักเรียนสาขาสามัญศึกษา (ชั้นอนุบาล 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6) ของโรงเรียนรัฐบาลและเอกชนในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2550

โรงเรียน	จำนวนโรงเรียน	จำนวนนักเรียน (คน)
โรงเรียนรัฐบาล	35	19,913
โรงเรียนเอกชน	54	46,570
รวมทั้งสิ้น	89	66,483

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 1, 2550.

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมและรูปแบบของการใช้บริการรถรับส่งนักเรียนในเขตเมืองเชียงใหม่

1.2.2 เพื่อศึกษาทัศนคติและปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนในการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถรับส่งนักเรียน

1.2.3 เพื่อให้ทราบถึงข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อบริการรถรับส่งนักเรียนในเขตเมืองเชียงใหม่

1.3 นิยามศัพท์

รถรับส่งนักเรียน หมายถึง รถยนต์นั่งส่วนบุคคลเกิน 7 คน แต่ไม่เกิน 12 คน (รย.2) ตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ที่นำไปใช้ในการรับจ้างรับส่งนักเรียน

นักเรียน หมายถึง บุคคลซึ่งกำลังศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา หรือมัธยมศึกษา และมีหลักฐานอยู่ในทะเบียนโรงเรียนระดับสามัญศึกษา

ผู้ปกครอง หมายถึง บิดา มารดา หรือบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยและทำหน้าที่ปกครอง ดูแลนักเรียนด้านความประพฤติ การศึกษาเล่าเรียนของนักเรียน

การเรียนเสริมพิเศษ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียนปกติที่โรงเรียนหรือเอกชนจัดขึ้น โดยคิดค่าบริการ

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลและสถานการณ์ของการใช้บริการรถรับส่งนักเรียนในเขตเมืองเชียงใหม่

1.4.2 เพื่อให้ทราบถึงทัศนคติ ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อบริการรถรับส่งนักเรียนในเขตเมืองเชียงใหม่

1.4.3 เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับภาครัฐในการกำหนดนโยบายด้านบริการรถรับส่งนักเรียนในเขตเมืองเชียงใหม่